

Magyar Natúrpark Szövetség

Magyarországi natúrparkok jó gyakorlatai és együttműködései

Szilvácsku Zsolt PhD

tájépítész – jogász

tájszintű együttműködések szakértői munkacsoport

Magyar Natúrpark Szövetség alelnöke

MILYEN LEHETŐSÉGEKET REJT EZ A TÁJ?

MILYEN LEHETŐSÉGEKET REJT EZ A TÁJ?

MILYEN LEHETŐSÉGEKET REJT EZ A TÁJ?

MILYEN LEHETŐSÉGEKET REJT EZ A TÁJ?

Fejlődés

*„A fejlődés igazsága annak teljességében áll: nem lehet valóságos a fejlődés, ha nem **az egész ember és minden ember fejlődése.***

Ez a Populorum progressio központi üzenete, amely ma is, és mindig érvényes.”

(Caritas in veritate, 18.48)

A reziliencia egy **rendszer (személy, közösség, erdő, város, gazdaság) képessége a változásokhoz való alkalmazkodásra és a további fejlődésre.** A képesség, hogy sokkhatásokat és zavart – mint a gazdasági válság vagy a klímaváltozás – a megújulás és innovatív gondolkodás ösztönzésére használja. A reziliens gondolkodás magában foglalja a tanulást, sokféleséget, és mindenekelőtt a hitet, hogy ember és természet szorosan kapcsolódik, lényegében egy szocio-ökológiai rendszert alkot.

Reziliencia Központ, Stockholm

Fejlődés vagy hanyatlás?

- A területi fejlődés olyan strukturális változás, a mely következtében a gazdasági, a kulturális, a politikai, az ökológiai és más tényezők viszonyrendszere, **kapcsolatrendszere fejlődik**, amely a megőrzés és a fejlesztés helyes mértékének irányába ható folyamatos előrehaladást kell, hogy jelentsen. Az **életértékek mentén elkötelezett fejlesztés** eredményezhet csak fejlődést, területi fejlődést.
- Akkor beszélhetünk a fejlesztés eredményeképpen fejlődéséről, ha legalább **megőrizzük, sőt javítjuk a környezet, a táj eltartó képességét, az élőhelyek, élőlények egészségét és az ember fizikai, szellemi, lelki egészségét**. Amennyiben nincs tekintettel a fejlesztés ezekre a központi értékekre, akkor nem fejlődésről, hanem hanyatlásról, rombolásról, de legalábbis problémák gyártásáról beszélünk.

Miért van szükség együttműködésre?

Miért táji szinten van szükség együttműködésre?

Ami biztosan közös az itt élőkben:

1. **ITT**, ebben a tájban élnek, ill. 2. **MOST** élnek e tájban

A natúrpark egyrészt eszköz, másrészt és főként cselekvő értékközösség!

Hol?

az ország jellegzetes természeti, tájképi és kultúrtörténeti értékekben gazdag területein,

Kik?

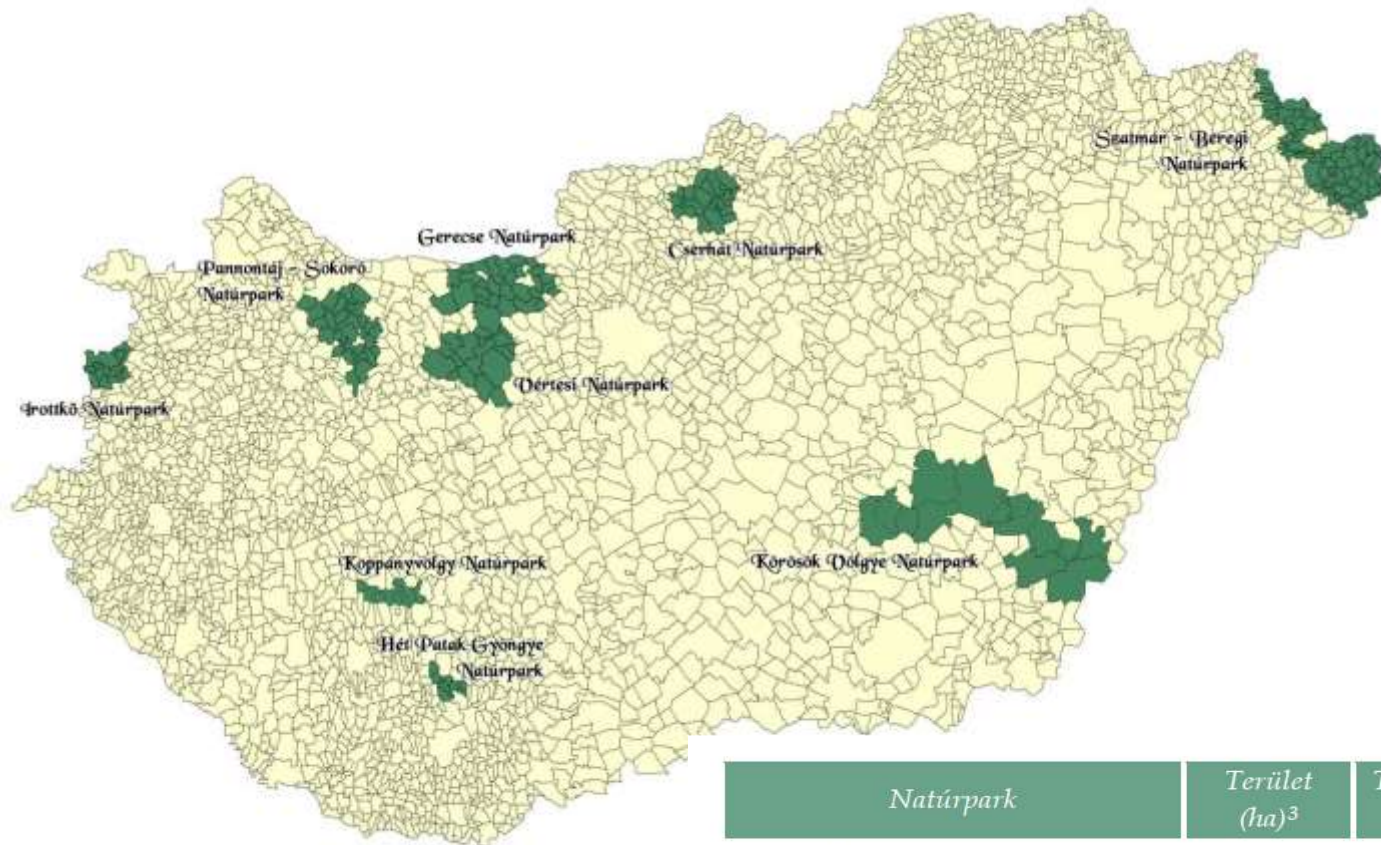
helyi közösségek (civiliek, önkormányzatok, vállalkozók) által létrehozott tájszintű együttműködés

Miért?

a természeti és kulturális örökséget fenntartó gyarapító, a táj és a vidék fejlődését elősegítő életforma, gazdálkodási, hasznosítási gyakorlat kialakítása.

Hogyan?

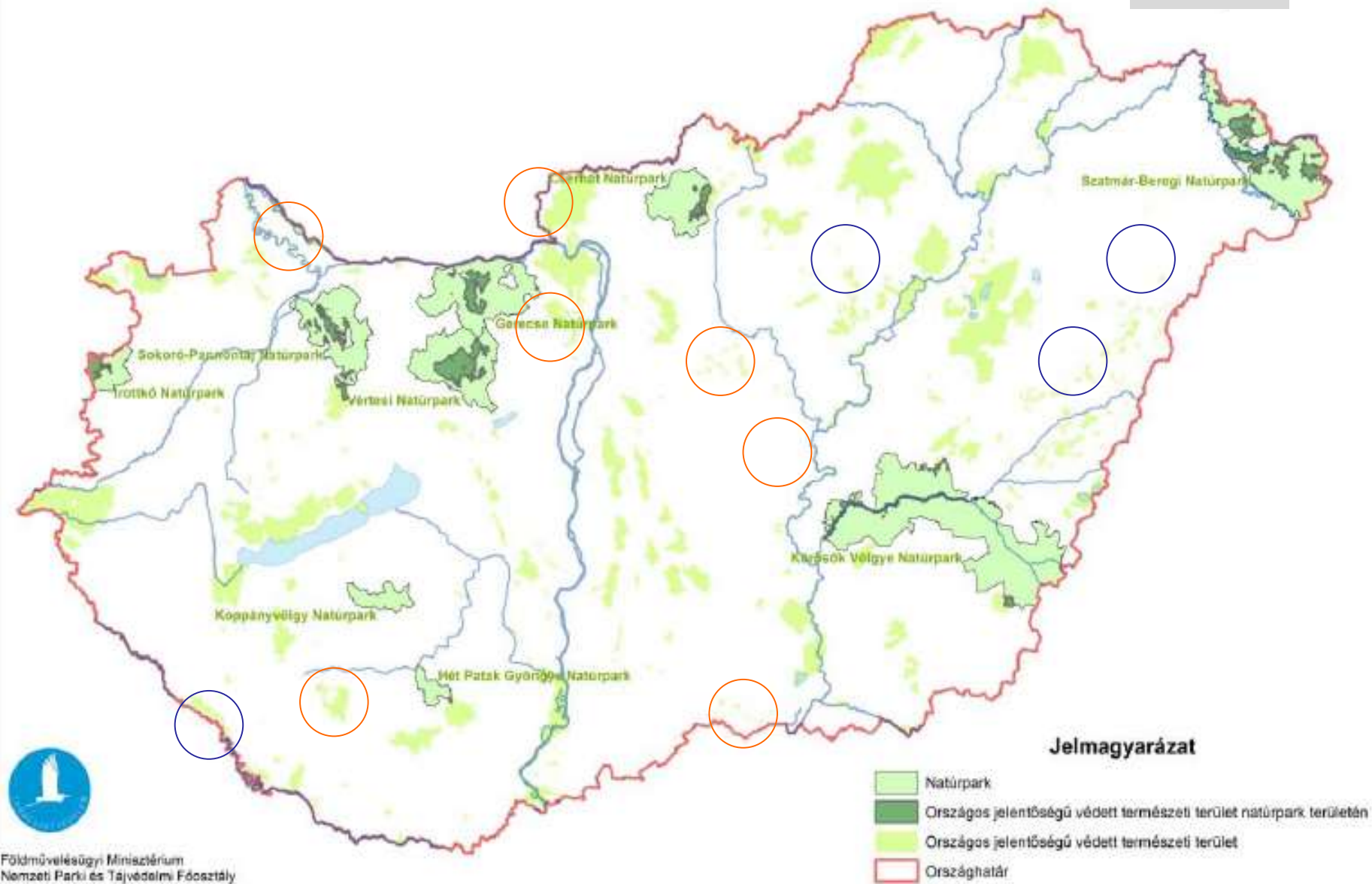
A natúrpark az integrált védelem elvére építve a tájat és a természetet nem a tájban élő embertől, hanem a tájat, a természeti és kulturális erőforrásokat, tőkét az emberi közösséggel együtt hasznosítva védi meg!

<i>Natúrpark</i>	<i>Terület (ha)³</i>	<i>Települések száma</i>	<i>Néohasználati cím megszerzésének időpontja</i>
Vértesi Natúrpark	70 249	17	2005. október 27.
Írottkő Natúrpark	20 119	16	2006. április 1.
Pannontáj-Sokoró Natúrpark ⁴	62 670	29	2006. április 1.
Cserhát Natúrpark	38 260	22	2009. október 22.
Szatmár-Beregi Natúrpark	103 802	67	2010. január 17.
Hét Patak Gyöngye Natúrpark	10 177	8	2011. október 28.
Gerecse Natúrpark	79 611	29	2013. február 1.
Koppányvölgy Natúrpark	16 421	10	2014. szeptember 19.
Körösök Völgye Natúrpark	207 247	14	2015. április 15.
Összesen:	384 888	212 ⁵	

Natúrparkok és országos jelentőségű védett természeti területek elhelyezkedése Magyarországon

2016

A natúrpark egyrészt eszköz, másrészt és főként cselekvő értékközösség!

A natúrparkok főbb tevékenységi területei a magyar 5 pilléres modell alapján a következők:

0. pillér – A tájszintű együttműködés szervezése, folyamatos működésének segítése

- 1. pillér – A természeti és kulturális örökség felelős közösségi kezelése:** a táj és a kulturális értékek gondozása, ápolása és megőrzése. A táj érdemes karakterelemeinek és a tájértékeknek védelme, az élőhelyek, fajok fennmaradását szolgáló tudás és ismeretek alkalmazása.
- 2. pillér – Környezeti nevelés, szemléletformálás, táji tudásmenedzsment:** a helyi lakosság és a natúrpark területére érkező látogatók tudásának megerősítése, fejlesztése, szemléletének formálása a helyi természeti és kulturális örökség értékeinek, valamint a megőrzésükre tett erőfeszítések bemutatásán keresztül.
- 3. pillér – Fenntarthatóan működő térség kialakítása és fejlesztése:** a természeti és kulturális örökségen, valamint a táji adottságokon alapuló, a táji értékeket a helyi közösségek bevonásával megőrző, gyarapító fejlesztések támogatása (pl. helyi termékek, piacok, a megőrzést és bemutatást támogató infrastruktúra fejlesztése, gazdasági együttműködések).
- 4. pillér – Turizmus és pihenés:** a táj szépségére, harmóniájára, természeti és kulturális adottságaira, sajátos értékeire építő és azt fenntartó turisztikai és rekreációs kínálat megfogalmazása, a gyógyulást és pihenést elősegítő termékfejlesztés, desztináció-építés, turisztikai piacra vitel, közös értékesítés segítése, támogatása.

Az egyes natúrparkok területén évtizedes tapasztalatok halmozódtak fel

Cserhát NAP turisztikában, **tájfajták** feltérképezésében, megőrzésében elért eredményei, a helyi tudás fejlesztési mintái, tapasztalatai, a **közösségfejlesztés**, aminek része települési kapcsolattartói hálózati mintája. **Zöldút kialakítása, mobil túraalkalmazások** és értékbemutás. Az iskolákkal kapcsolatos programok, környezeti neveléshez kapcsolódó segédanyag összeállítása, iskolakertek támogatása.

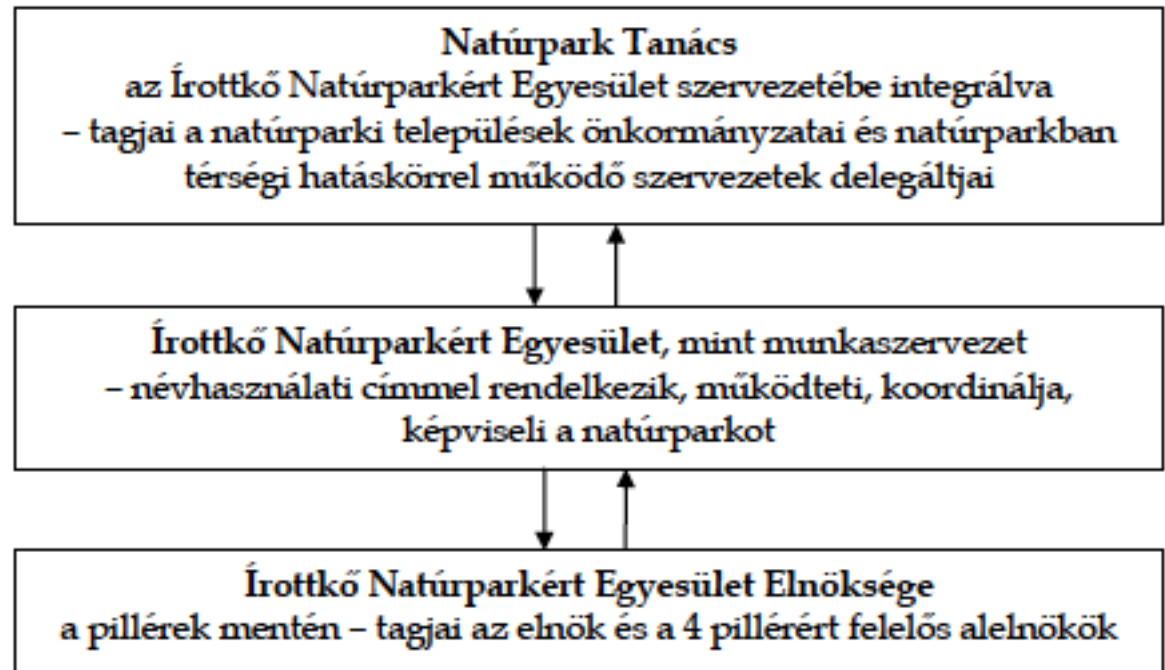
Szatmár-Beregi NAP korábbi tájgazdálkodási (ÉTT), természetvédelmi, oktatási, nemzetközi együttműködési tapasztalatai, tájkataszterezés, táji gasztronómiai értékek mentén, illetve oktatási tapasztalataik.

Körösök Völgye NAP fejlesztési beruházási, fejlesztési eredményei, tapasztalatai, oktatási, működési eredményei és nemzetközi kapcsolatrendszere és tőkéje hatalmas érték.

Koppányvölgy NAP szegénység elleni és a komplex térségfejlesztési, klímaváltozással való megbírkózás, alkalmazkodás, a képzés, oktatás, helyi tudás fejlesztése terén felhalmozott tapasztalatai.

Pannonhtáj-Sokoró NAP turizmus, zöldút és oktatási, tehetséggondozási szemléletformálási tevékenysége kiemelkedő

A HATÁROK NÉLKÜLI TURIZMUS-OKTATÁS- EGYÜTTMŰKÖDÉS

- Írott-kő NAP keretében felhalmozott **kulturális, turisztikai, együttműködési és oktatási, illetve nemzetközi tapasztalatok**, tanulságok, eredmények és nemzetközi kapcsolatrendszer, tőkéje.
- Az **évtizedes összefogás és együttműködés** civilek és szakmai szervezetek között az összefogás, az együttműködés, a lakosság felé nyújtott programokban nagyszerű közös eredmények.
- **Civil és önkormányzati elköteleződés** (turinform iroda, turizmus kártya, natúrparki termékek boltja, túraútvonalak stb.

Az Írott-kő Natúrpark 2009-ben elnyerte az Európai Bizottság által kiírt pályázaton az "European Destinations of Excellence" azaz a "Kiváló Európai Desztinációk", vagyis a „Magyarország legjobban fejlődő ökoturisztikai desztinációja” címet.

- Miénk itt a rét (Madarak és Fák Napja ŐNPI-vel)
- EDEN-napok (az EDEN-díj emléklére ökonap)
- MESE-túra (jelmezbe öltözött jelmezes önkéntesek által segített mesejelenetekkel tarkított hegyi-túra gyermeknapra),
- vetélkedősorozat, amit 6. év rendeznek meg, és most az országos döntő - ebből hagyományt lehetne csinálni.

Az értékek megismerésének, megőrzésnek egyik nagyszerű, korosztályfüggetlen formája a vetélkedő (pl családi csapatok!), de nagyon fontos része ennek a gyakorlati feladatok kitalálása is!

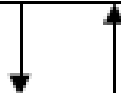
Fontos a menedzsment, a naturpark elhivatott munkatársai, nélkülük semmi nem menne.

Vértessi Natúrpark – Alapítványi működés

Natúrpark Tanács

– a natúrparki települések önkormányzatai,
azaz Natúrpark Tanács tagok részvételével

Pro Vértességi Természetvédelmi Közalapítvány

– névhasználati címmel rendelkezik, képviseli a
natúrparkot és a Pro Vértességi Nonprofit Zrt-vel
együttműködésben biztosítja a működtetést, koordinációt

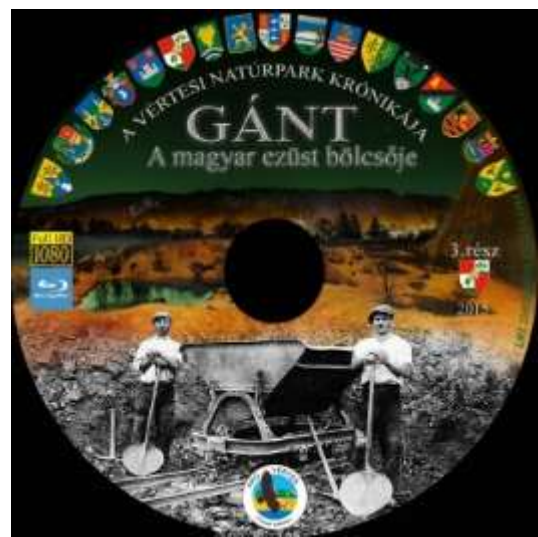
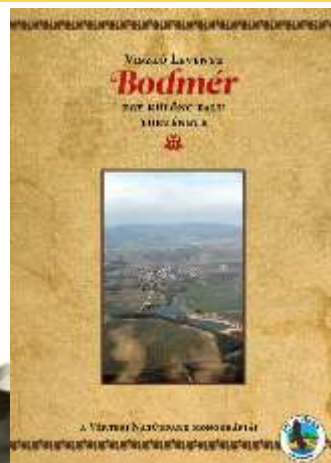
AZ ÉRTÉKKÖZÖSSÉG- ÉRTÉKGAZDÁLKODÁS- KÖZÖSSÉG ÉS A TERMÉSZET SZOLGÁLATA

- Vértességi NAP keretében felhalmozott **táj- és gazdálkodási tapasztalatok, mintagazdasági modell és kutatási, oktatási gyakorlat.** (Példaértékű minta számos natúrpark számára, nem csupán mint saját és bérelt tulajdonnal bíró natúrpark, hanem mint minta a NAP-ok területén gazdálkodók számára.
- **Kulturális örökség feltárása és gyarapítása** – filmek, fotóarchívum 12 000 fényképet és diát digitalizáltak, közel 3000 db kiadványt gyűjtöttek
- **Helyi termékek** kiváló minőségben
- **Oktatási programok** óvodától egyetemig, kezdőtől szakértőig
- Gazdaképzés, Hosszú téli esték a Gesznerházban – **minőségi kapcsolatok fejlődése**

A TERMÉSZETKÍMÉLŐ GYEPGAZDÁLKODÁS

HAGYOMÁNYŐRZŐ SZEMLELET
MODERN ESZKÖZÖK

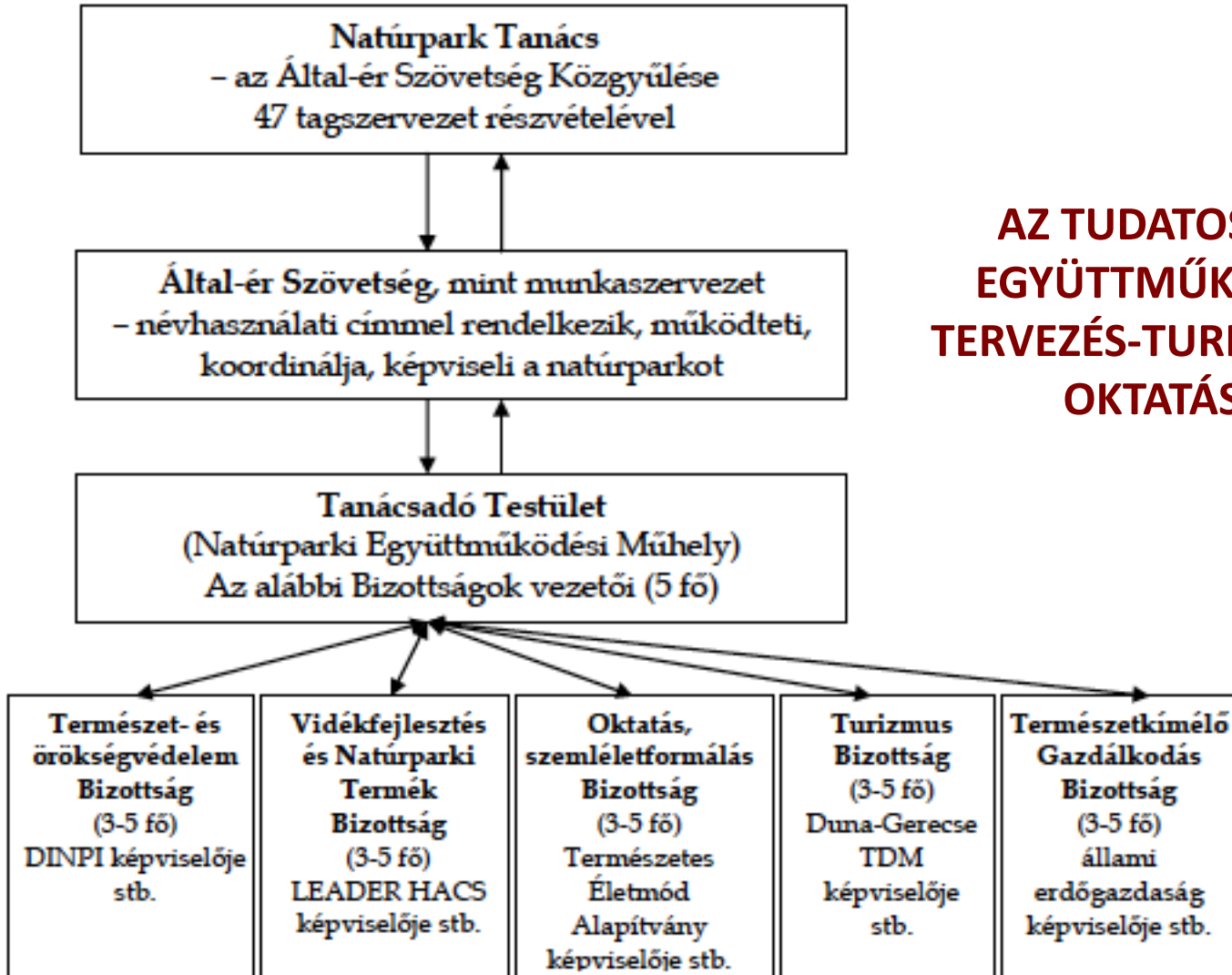
Hét Patak Gyöngye Natúrpark

Közös Ügyeink

Állampolgársági részvételi modell az Alsómocsoládi Körjegyzőségben

**Alsómocsolád és a Hét Patak Gyöngye NAP település-, térség-,
közösségfejlesztési és szegénység elleni küzdelemben
felhalmozott tudása, kapcsolatrendszerre (nemzetközi is!),
tapasztalatai, eredményei.**

Gerecse Natúrpark - Szövetségi működés

**AZ TUDATOS ÉS
EGYÜTTMŰKÖDŐ
TERVEZÉS-TURIZMUS-
OKTATÁS**

Koppányvölgy NAP szegénység elleni és a komplex térségfejlesztési, klímaváltozással való megbírkózás, alkalmazkodás, a képzés, oktatás, helyi tudás fejlesztése terén felhalmozott tapasztalatai.

Paprikázás

FELDOLGOZÁS

VÖLGY-HANGJA EGYESÜLET

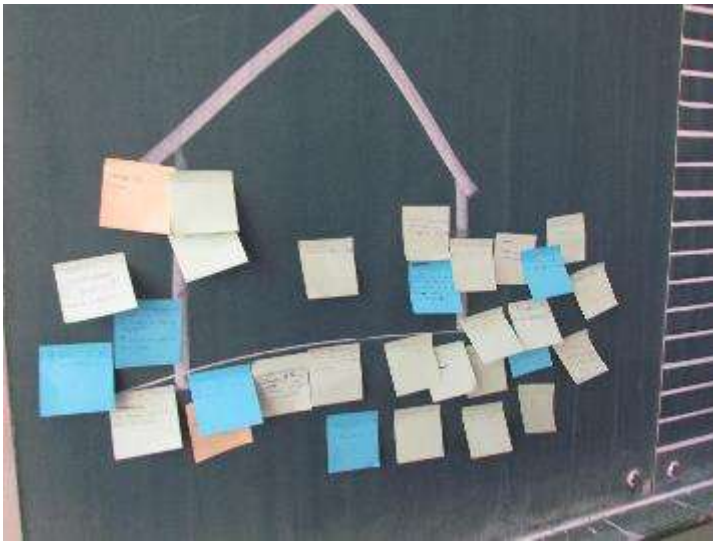
SORSKERÉK ALAPÍTVÁNY BERNECEBARÁTIBAN

HELYBEN MARADÁS, VÁLLALKOZÁS

EGÉSZSÉG, VÁLLALKOZÁS, HELYI FEJLESZTÉS

MAMESZ - PREMONTREIEK ZSÁMBÉKON

Tervezni márpedig érdeemes!

1. Szembenézés a térség aktuális valóságával és lehetőségeivel (sorsával és képességeivel)
2. A mozgástérben kirajzolódó lehetőségek elfogadhatóságának és elutasításának mérlegelése a közösség részéről
3. Végrehajtásban való szerves részvétel
4. Fejben és tartalékaik tekintetében készen kell állnia a közösségeknek, hogy a körülmények változása esetén milyen úton lehet folytatni a megvalósítást/stratégiát

Tervezés (stratégia alkotás), mint közösségi tevékenység

TATA FEJLŐDÉSE A XXI. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

MAGYARY-TERV

Milyen egy jó terv, milyen egy jó program? *Ami világos célokat tűz ki; ami tőlünk függ, akik eltervezzük Tata társadalom- és településfejlesztési programját, és akik együttműködve végrehajtjuk azt; ami konkrét; ami megvalósítható; ami időben lehatárolt; ami ellenőrizhető; és végezetül az, ami kapcsolatot teremt.*

Milyen a jó terv? *Olyan, amelynek olyan számon kérhető részletei vannak, amelyek Tata számára, minden itt élő számára reményt, távlatot, gyarapodó városi létet jelentenek.*

Olyan tervre van szükség, *amely megbízható irányt mutat; amelyhez a helyi közösségek, intézmények, vállalkozók, a civil szervezetek, a kistérségi önkormányzatok kapcsolódni tudnak; amelyben tudják és látják a felelősségi viszonyokat. Olyan tervre van szükség, amely a „tataiságot” erősíti, fejleszti, amelyből az itt élők erőt méríthetnek.*

MAGYARY-TERV

Natúrparki, táji szintű kibővítése!

I.	Mikoviny Sámuel vizek és zöldfelületek program	50
I/1	Tata az élő vizek városa program	51
I/2	Tatai zöld táj program	55
II.	Fellner Jakab településfejlesztési program	66
III.	Öveges József oktatási, kulturális, sport,	
IV.	Esterházy gazdaságfejlesztési program	129
V.	Giesswein Sándor szolidaritási program	147
VI.	A megvalósítás útja.....	161
VI/1	A kitörési pontok, prioritások meghatározása	161
VI/2	Tatai pénzügyi alapok.....	165
VI/3	A város egészének bevonása.....	165

Tájkartá – a táji szintű stratégia szövetség eszköze

A **tájegység tervezési tér**, de nem jelent újabb közigazgatási szintet a területének lehatárolásánál figyelembe kell venni a területi kohéziós tényezőket, pl.: történelmi, ökológiai, geográfiai, gazdasági, társadalmi és kulturális tényezőket és a együttműködési szokásokat is.

Az adott tájegység létrejöttében érintett **civil, politikai és gazdasági szereplőkből áll fel a fejlesztési tanács**, amely egy konzultációs fórum és javaslattételi szerv. Legfőbb feladata az **adott tájegység fenntartható fejlesztési kartájának megalkotása**, amely a közös hosszú távú politikai tervek kidolgozását és a rendezési és fejlesztési kezdeményezések összehangolását jelenti.

A tájegységi karta alapul szolgálhat a régióval és/vagy az állammal, befektetőkkel kötendő szerződéseknek, illetve adott esetben a szomszédos natúrparkokkal kötendő megállapodásnak.

Szövetség ('covenant') segítség, együttműködés és felelősség v. szerződés (contract, treaty, convention)

Köszönöm a figyelmet!

Dolgozzunk együtt a táji szinten
együttműködő közösségekért!

Szilvácsku Zsolt

zsolt.szilvacsku@respect.hu